

NÕUKOGU OTSUS (EL) 2017/2284,**11. detsember 2017,**

millega toetatakse Aafrika, Aasia ja Vaikse ookeani ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riikide osalemist lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepingu ekspertide kõrgetasemelise ettevalmistusrühma konsulteerimisprotsessis

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikli 28 lõiget 1,

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Ülemkogu võttis 12. detsembril 2003 vastu massihävitusrelvade leviku vastase ELi strateegia (edaspidi „strateegia“), mille II peatükis loetletakse meetmed, mida tuleb järgida tõhusa mitmepoolsuse nimel, mis on massihävitusrelvade leviku vastase Euroopa strateegia nurgakivi. Selles on muu hulgas kirjas, et EL toetab kindlalt mitmepoolsete lepingute süsteemi, mis annab õigusliku ja normatiivse aluse kõigi massihävitusrelvade leviku vastaste tegevuste jaoks, ning et ELi poliitika eesmärk on üritada sõlmida tuumarelvade või muude tuumalõhkeseadmete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise rahvusvaheline leping.
- (2) EL viib strateegiat aktiivselt ellu ja rakendab selle III peatükis loetletud meetmeid, eelkõige eraldades rahalisi vahendeid konkreetsete projektide toetamiseks, mille eesmärk on tugevdada mitmepoolset massihävitusrelvade leviku tõkestamise süsteemi ja mitmepoolseid usaldust suurendavaid meetmeid.
- (3) Nõukogu võttis 8. detsembril 2008 vastu nõukogu järeldused ja dokumendi „Euroopa Liidu uued tegevussuunad massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide leviku vastases võitluses“. Selles dokumendis märgitakse muu hulgas, et EL võtab endale kohustuse jätkata ja intensiivistada tegevust, millega toetatakse läbirääkimiste alustamist lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepingu (FMCT) üle.
- (4) EL on järjekindlalt kutsunud üles alustama dokumendi CD/1299 ja selles sisalduvate volituste alusel viivitamata läbirääkimisi tuumarelvade või muude tuumalõhkeseadmete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepingu (FMCT) üle ning viima need kiiresti lõpule. Samamoodi on EL julgustanud desarmeerimiskonverentsi liikmeid tegema kõik võimaliku, et desarmeerimiskonverentsil ümmikseisust välja murda ning võtta vastu terviklik ja tasakaalus tööprogramm, mis sisaldab viivitamatut alustamist lõhustuvate materjalide tootmise keelustamist käsitleva lepingu üle peetavate läbirääkimistega.
- (5) ÜRO Peaassamblee võttis 2013. aastal vastu resolutsiooni, millega moodustati 25 riigi esindajatest koosnev valitsusekspertide töörühm, kes annab soovitusi võimalike aspektide suhtes, mis võiksid aidata kaasa tuumarelvade või muude tuumalõhkeseadmete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepingu sõlmimisele, kuid kes ei osale läbirääkimistes. Valitsusekspertide töörühm esitas 2015. aastal oma aruande ÜRO Peaassamblee esimesele komiteele (desarmeerimine).
- (6) 2016. aastal võttis ÜRO Peaassamblee vastu resolutsiooni 71/259 tuumarelvade või muude tuumalõhkeseadmete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepingu kohta. Resolutsioonis 71/259 palutakse peasekretäril moodustada FMCT ekspertide kõrgetasemeline ettevalmistusrühm, kes arutaks tulevase mittediskrimineeriva, mitmepoolse ja rahvusvaheliselt ning tulemuslikult kontrollitava tuumarelvade või muude tuumalõhkeseadmete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepingu olulisi osasid ning esitaks nende kohta soovitusi. FMCT ekspertide kõrgetasemelisse ettevalmistusrühma kuuluvad liikmed 25st riigist ning rühm korraldab kaks mitteametlikku konsultatiivkohtumist, millel võivad osaleda kõik ÜRO liikmesriigid, et kõik riigid saaksid võimaluse FMCT protsessis osalemiseks. Eeldatakse, et ettevalmistusrühma tehtud töö tipneb läbirääkimistega kõnealuse tähtsa teema üle, et tuumadesarmeerimist ja tuumarelvade leviku tõkestamist veelgi edendada.
- (7) Kanada, Saksamaa ja Madalmaade esitatud 2016. aasta ÜRO Peaassamblee FMCTd käsitleva resolutsiooni 71/259 poolt hääletasid kõik ELi liikmesriigid. Resolutsiooniga nähakse ette kaasav protsess, mis seisneb mitteametlikes

konsultatiivkohtumistes kõigi ÜRO liikmesriikide ja FMCT ekspertide kõrgetasemelise ettevalmistusrühmaga. Ekspertide kõrgetasemelise ettevalmistusrühma töös osaleb mitu ELi liikmesriiki, kelle ülesandeks on anda soovitusi tulevase lepingu oluliste osade kohta, ilma et see mõjutaks riiklike positsioone tulevastel läbirääkimistel.

- (8) FMCT ekspertide kõrgetasemeline ettevalmistusrühm panustab praktiliselt tuumadesarmeerimise ja tuumarelvade leviku tõkestamisega seotud jõupingutustesse. Valitsusekspertide rühma aruanne⁽¹⁾ ning peasekretäri kaks selleteemalist aruannet⁽²⁾ tõid esile selle küsimuse keerukuse, samuti teemad, mis vajaksid ÜRO liikmesriikide täiendavat analüüsi ja arutelu. FMCT ekspertide kõrgetasemeline ettevalmistusrühm annab ÜRO Peaassambleele aru selle 73. istungjärgul (2018).
- (9) Üldisemalt on lõhustuv materjal (näiteks kõrgriikastatud uraan või plutoonium), mis suudab esile kutsuda plahvatusliku lõhustumise ahelreaktsiooni, tuumarelvade ülimalt oluline koostisosa. Desarmeerimiskonverentsil läbirääkimiste viivitamatu alustamine ja kiire lõpuleviimine, et sõlmida tuumarelvade või muude tuumalõhkeseadmete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise leping, on olnud ELi pikaajaline prioriteet.
- (10) Tuumarelvade või muude tuumalõhkeseadmete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise leping oleks tähtis samm tuumarelvavaba maailma võimaldavate tingimuste loomise suunas. FMCTd peetakse mitmepoolseks instrumendiks, mille üle tuleb tuumadesarmeerimisvaldkonnas läbirääkimisi pidada, et täiendada tuumarelvade leviku tõkestamise lepingut ja tuumarelvakatsetuste üldise keelustamise lepingut,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Kooskõlas ELi strateegiaga, milles seatakse eesmärgiks järgida, rakendada ja tugevdada mitmepoolseid desarmeerimist ja massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitlevaid lepinguid, toetab liit Aafrika, Aasia ja Vaikse ookeani ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riike, et need saaksid osaleda lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepingu ekspertide kõrgetasemelise ettevalmistusrühma konsulteerimisprotsessis.

2. ELi strateegia kohastele meetmetele vastavad projektid, millega toetatakse Aafrika, Aasia ja Vaikse ookeani ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riikide osalemist FMCT ekspertide kõrgetasemelise ettevalmistusrühma konsulteerimisprotsessis, koosnevad allpiirkondlikest seminaridest, ekspertide kohtumistest, ÜRO liikmesriikidele pakutavatest sisulistest toetustegevustest, asjassepuutuva teabe ja publikatsioonide hoidla loomisest.

3. Projektide eesmärgid sisaldavad:

- piirkondliku tasandi dialoogi hõlbustamist Aafrika, Aasia ja Vaikse ookeani ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riikide vahel;
- nende piirkondade riikide omalustunde kujundamist selle teema osas;
- nende piirkondade riikide riiklike ja poliitikaprioriteetide kindlaksmääramist;
- asjaomaste piirkondlike organisatsioonide hõlmamist desarmeerimiskonverentsi raames tuumarelvade või muude tuumalõhkeseadmete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepingu üle toimuvate läbirääkimistega seotud aruteludesse;
- protsessi tagajärgede hindamist piirkondlikul tasandil ning rolli hindamist, asjaomased piirkondlikud ja rahvusvahelised organisatsioonid selles protsessis võivad etendada;
- iga piirkonna puhul protsessi tagajärgede võrdlevat analüüsi;
- lõhustuvate materjalidega seotud teadmiste edasiandmise soodustamist teadusringkondade, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja liikmesriikide vahel.

4. Projektide üksikasjalik kirjeldus on esitatud *lisas*.

⁽¹⁾ A/70/81, valitsusekspertide rühma aruanne, rühm annab soovitusi võimalike aspektide suhtes, mis võiksid aidata kaasa tuumarelvade või muude tuumalõhkeseadmete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepingu sõlmimisele, kuid ei ole seotud selle üle peetavate läbirääkimistega.

⁽²⁾ A/68/154, A/68/154/Add.1, A/71/140/Rev.1 ning A/71/140/Rev.1/Add.1.

Artikkel 2

1. Käesoleva otsuse rakendamise eest vastutab kõrge esindaja.
2. Artikli 1 lõikes 2 osutatud projektide tehnilist rakendamist teostab ÜRO desarmeerimisbüroo (UNODA), kes tegutseb oma Genfi büroo ja oma piirkondliku desarmeerimisbüroo kaudu, kolm rahu ja desarmeerimise alast piirkondlikku keskust Aafrikas (UNREC), Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas (UNRCPD) ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonnas (UNLIREC). UNODA täidab seda ülesannet kõrge esindaja vastutusel. Selleks sõlmib kõrge esindaja UNODAGA vajalikud kokkulepped.

Artikkel 3

1. Artikli 1 lõikes 2 osutatud projektide rakendamise lähtesummaks on 1 220 880 eurot ja 51 senti.
2. Kulutusi, mida rahastatakse lõikes 1 sätestatud summast, hallatakse vastavalt liidu üldeelarve suhtes kohaldatavatele menetlustele ja eeskirjadele.
3. Järelevalvet lõikes 1 osutatud kulutuste nõuetekohase haldamise üle teostab komisjon. Sel eesmärgil sõlmib komisjon UNODAGA käesoleva nõukogu otsuse vastuvõtmisel kindlaks määratud lähtesumma osas rahastamislepingu. Rahastamislepingus sätestatakse, et UNODA tagab liidu rahalise abi nähtavuse vastavalt selle suurusele.
4. Komisjon püüab sõlmida lõikes 3 osutatud rahastamislepingu niipea kui võimalik pärast käesoleva otsuse jõustumist. Komisjon teavitab nõukogu nimetatud protsessis esilekerkinud raskustest ja rahastamislepingu sõlmimise kuupäevast.

Artikkel 4

1. Kõrge esindaja annab nõukogule käesoleva otsuse rakendamise kohta aru, lähtudes UNODA poolt koostatud korrapärastest aruannetest. Nimetatud aruannete põhjal viib nõukogu läbi hindamise.
2. Komisjon annab teavet artikli 1 lõikes 2 osutatud projektide finantsaspektide kohta.

Artikkel 5

1. Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.
2. Käesolev otsus kaotab kehtivuse 36 kuu möödumisel artikli 3 lõikes 3 osutatud rahastamislepingu sõlmimisest. Kui kuue kuu jooksul alates käesoleva otsuse jõustumisest ei ole nimetatud rahastamislepingut sõlmitud, kaotab otsus kehtivuse.

Brüssel, 11. detsember 2017

Nõukogu nimel
eesistuja
F. MOGHERINI

LISA

1. EESMÄRGID

Riigid peavad protsessi varajases etapis täielikult mõistma, millised tagajärjed on tulevasel lepingul ning kuidas see suhtestub piirkondlike tuumarelvavabade tsoonide lepingute, tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu ja teiste instrumentidega. Seega peaks uue nõukogu otsuse üldine eesmärk olema tuumarelvade või muude tuumalõhke-seadmete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepinguga (lõhustuvate materjalide keelustamise leping) seotud ulatusliku rahvusvahelise kogukonna teadmusbaasi loomise rahastamine, tagades selle abil, et kõik ÜRO liikmesriigid saavad täies mahus osaleda konsulteerimisprotsessis ning tulevikus kõigil läbirääkimistel kõnealust lepingut käsitleva desarmeerimiskonverentsi raames.

ÜRO liikmesriikide kaasamine piirkondlikul tasandil täiendab mitteametlikke konsultatiivkohtumisi, mida FMCT kõrgetasemeline ekspertide ettevalmistusrühma juht New Yorgis korraldab, ning seega parandab see riikide kvantitatiivset ja kvalitatiivset osalemist ning tugevdab kaasatust tulevastel läbirääkimistel kõnealust lepingut käsitleva desarmeerimiskonverentsi raames.

Mitmete (all)piirkondlike seminaride korraldamine võimaldab teadmisi jagada nii piirkondade siseselt kui ka üleselt. Seminaride seas on nii tehnilisi briefinguid kui ka arutelusid selle üle, kuidas nimetatud tulevased lepingud mõjutavad juba kehtivaid piirkondlikke kokkuleppeid ja mis tähtsus neil on. Asjaomaste ekspertide tehnilistel briefingutel täpsustatakse FMCTga seotud sisulisi küsimusi ning arutelude puhul üritatakse suunata osalejad arutlema selle üle, milline on lõpuks sõlmitava lepingu piirkondlik mõju ja tähtsus.

FMCT ekspertide kõrgetasemeline ettevalmistusrühm annab ÜRO Peaassambleele aru viimase 73. istungjärgul (2018). Peaassamblee võib otsustada võtta selles küsimuses lisameetmeid. Selleks et toetada ÜRO liikmesriikide osalemist selle teema üle käivates aruteludes, jätkatakse projekti kuni Peaassamblee 74. istungjärgu korralise osa lõpuni (detsember 2019).

ÜRO desarmeerimisbürool (UNODA) on oma Genfi büroo ja piirkondliku desarmeerimisbüroo (mille alla kuuluvad ÜRO piirkondlik rahu ja desarmeerimise keskus (UNREC) Lomés, Togos, ÜRO Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna rahu ja desarmeerimise keskus (UNRCPD) Kathmandus, Nepalis ning ÜRO Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna rahu, desarmeerimise ja arengu keskus (UNLIREC) Limas, Peruu) kaudu pikk kogemus riikide toetamisel ning desarmeerimise ja massihävitusrelvade leviku vastaste teemadega seotud dialoogide soodustamisel oma vastavates piirkondades.

Eksperte koondatakse mitmetest riikidest, lähtudes laialdasest geograafilisest baasist, nii valitsustest, piirkondlikest organisatsioonidest kui ka kodanikuühiskonna organisatsioonidest nagu International Panel on Fissile Materials (IPFM), Verification Research, Training and Information Centre (VERTIC), Julgeoleku-uuringute Instituut (ISS) ning teadusringkonnad.

ÜRO kestliku arengu eesmärkide eesmärgis nr 16.8 tunnistati vajadust suurendada ja tugevdada arenguriikide osalemist ülemaailmse juhtumisega tegelevates institutsioonides. Seega aitavad käesolevas projektis kavandatud tegevused selle eesmärgi täitmisele kaasa.

2. TEGEVUS

2.1. Tegevuse eesmärgid

- hõlbustada piirkondliku ja allpiirkondliku tasandi dialoogi Aafrika, Aasia ja Vaikse ookeani ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riikide vahel;
- kaasata FMCT üle peetavasse aruteludesse asjaomased piirkondlikud organisatsioonid;
- kujundada kõigis riikides tulevase FMCTga seotud omalustunne;
- soodustada teadusringkondade, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja liikmesriikide vahel teadmiste edastamist ja kasutamist tuumarelvade või muude tuumalõhke-seadmete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepinguga seotud küsimustes.

2.2. Tegevuse kirjeldus

Kõiki tegevusi korraldab UNODA oma Genfi büroo ja piirkondliku desarmeerimisbüroo kaudu, sealhulgas UNRECI kaudu, mis asub Lomés, Togos, UNRCPDi kaudu, mis asub Kathmandus, Nepalis ning UNLIRECI kaudu, mis asub Limas, Peruus.

- a) Allpiirkondlikud seminarid Aafrikas, Aasias ja Vaikse ookeani piirkonnas ning Ladina-Ameerikas ja Kariibi piirkonnas

UNODA korraldab Aafrikas, Aasias ja Vaikse ookeani ning Ladina-Ameerikas ja Kariibi piirkonnas kuni kuus allpiirkondlikku seminari. UNODA korraldab igas Aafrika, Aasia ja Vaikse ookeani ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonnas ühe või kaks kahepäevast allpiirkondlikku seminari. Allpiirkondlikud seminarid on pühendatud nende vastavale piirkonnale.

Seminaridesse kaasatakse eksperdid vastavate allpiirkonna riikide pealinnadest, samuti FMCT kõrgetasemeline ekspertide ettevalmistusrühm, eksperdid Euroopa Liidust ning kodanikuühiskonna organisatsioonidest ja teadusringkondadest.

Need seminarid täiendavad avatud mitteametlikke konsultatiivkohtumisi, mida korraldab FMCT kõrgetasemelise ekspertide ettevalmistusrühma juht kooskõlas ÜRO Peaassamblee resolutsiooniga 71/259, ning need aitavad kaasa ÜRO liikmesriikide ekspertide kaasamisele pealinnas tulevastel FMCT üle peetavatel läbirääkimistel.

- b) Ekspertide kohtumised piirkondlike organisatsioonide ekspertidega

UNODA korraldab asjaomaste piirkondlike organisatsioonidega Aafrikas, Aasias ja Vaikse ookeani ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonnas, sealhulgas ABACCI, AFCONE, OPANALi ja ASEANi piirkondliku foorumiga, kolm ekspertide kohtumist, et tuua kokku FMCT kõrgetasemeline ekspertide ettevalmistusrühm, piirkondlike organisatsioonide eksperdid ning kodanikuühiskonna organisatsioonide, sealhulgas massihävitusrelvade leviku tõkestamise ELi konsortsiumi, VERTICi, IPFMI, ISSi eksperdid, et valmistuda tulevasteks FMCT üle peetavateks läbirääkimisteks ning soodustada piirkondlike ekspertideaduste ja kogemuste panustamist nimetatud läbirääkimistesse.

- c) Liikmesriikide sisuline toetamine

UNODA vastab kuni kuuetele Aafrika, Aasia ja Vaikse ookeani ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna liikmesriigi taotlusele saada seminaride järelmeetmena sisulist toetust, võttes arvesse geograafilist tasakaalu.

- d) Allikmaterjalide hoidla ning tulemuste avaldamine

UNODA töötab välja asjakohast allikmaterjali sisaldava sihtotstarbelise veebisaidi ja haldab seda projekti kestuse jooksul, et aidata riikidel valmistuda tulevaseks FMCTks, ning see veebisait toimib riikide, piirkondlike organisatsioonide, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja uurijate allikmaterjalide hoidlana ning soodustab piirkondadevahelist kommunikatsiooni.

UNODA avaldab piirkondlike seminaride ning piirkondlike organisatsioonide ekspertide kohtumiste tulemuste kohta kuni kaks UNODA mitteperioodilist väljaannet (UNODA Occasional Papers).

2.3. Tegevuste mõju

- Aafrika, Aasia ja Vaikse ookeani ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riikide osalemine tulevase FMCT üle peetavates läbirääkimistes muutub lihtsamaks;
- tulevase FMCT üle peetavatesse läbirääkimistesse kaasatakse olemasolevad piirkondlikud teadmised ja eksperdi-teadmised tuumarelvade või muude tuumalõhkeasjadete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise kohta;
- tulevastele läbirääkijatele ning riikide, piirkondlike organisatsioonide, kodanikuühiskonna organisatsioonide ning teadusringkondade ekspertidele tehakse kättesaadavaks asjakohane allikmaterjal.

3. PARTNERID MEETMETE ELLUVIIMISEL

- ÜRO süsteem: UNODA oma Genfi büroo ja piirkondliku desarmeerimisbüroo kaudu, mille alla kuuluvad kolm piirkondlikku desarmeerimiskeskust Aafrikas (UNREC), Aasia ja Vaikse ookeani (UNRCPD) ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonnas (UNLIREC);
- piirkondlikud ja allpiirkondlikud organisatsioonid: ABACC, AFCONE, OPANAL, ASEANi piirkondlik foorum;
- valitsusvälised organisatsioonid: massihävitusrelvade leviku tõkestamise ELi konsortsium, VERTIC, IPFM, ISS.

4. KOOSTOIME LIIDU JÕUPINGUTUSTEGA

Võttes aluseks UNODA-lt saadud tagasiside oma tegevuste kohta, võib liit otsustada täiendada oma jõupingutusi sihipärase diplomaatilise tegevusega, mille eesmärk on tõsta teadlikkust sellest, et on tähtis tuua desarmeerimis-konverents välja pikka aega kestnud ummikseisust ning alustada dokumendi CD/1299 ja selles sisalduvate volituste alusel viivitamata läbirääkimisi tuumarelvade või muude tuumalõhkeseadmete jaoks lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepingu (FMCT) üle ning viia need kiiresti lõpule.

5. TEGEVUSEST KASUSAAJAD

- Riigid Aafrikas, Aasias ja Vaikse ookeani piirkonnas ning Ladina-Ameerikas ja Kariibi piirkonnas;
- FMCT kõrgetasemelise ekspertide ettevalmistusrühma liikmed;
- tuumadesarmeerimise kontrollimise valitsusekspertide rühm;
- Aafrikas, Aasias ja Vaikse ookeani ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonnas tuumadesarmeerimise ja tuumarelvade leviku tõkestamise valdkonnas tegutsevad kodanikuühiskonna organisatsioonid.

6. KOHT

Allpiirkondlikud seminarid korraldatakse vastava allpiirkonna piirkondlikes keskustes või ÜRO piirkondliku büroo asukohas, et lihtsustada pealinnadest pärit riiklike ekspertide osalemist.

Ekspertide kohtumised korraldatakse piirkondlike organisatsioonide asukohas või piirkondlikes keskustes.

Sisulist toetust antakse liikmesriikidele pealinnades.

7. KESTUS

Projekti hinnanguline kestus on 36 kuud.
